

Nr 765

Av herr Larsson, Nils Theodor m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27, med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

I proposition nr 27 framläggs förslag till ändringar i regeringsformen, m. m. Propositionen innehåller förslag till en partiell författningsreform inom ramen för gällande grundlag. Förslaget grundar sig på grundlagberedningens betänkande. Däri poängteras, att den partiella reformen endast är ett steg på vägen till en total författningsreform. Beredningen erkänner, att det finns brister i förslaget i systematiskt och lagtekniskt hänseende. Utredningens förslag har därför i hög grad karaktären av ett provisorium. Orsaken till detta torde till stor del ha sin grund i det förhållandet, som utredningen också pekar på, att den tid som stått till buds för utredningsarbetet har varit kort i förhållande till uppdragets omfattning. På grund av tidsnöden har utredningen blivit nödsakad konstatera att det därför har »stått klart att den partiella reformen såvitt möjligt måste inskränkas även inom den ram som anges i direktiven».

Även departementschefen erkänner i propositionen att grundlagarna under ett övergångsskede kommer att uppvisa brister i systematiskt och lagtekniskt avseende. För vår del anser vi att propositionen uppvisar mycket allvarliga brister. Det gäller framför allt förslaget om gemensam valdag för riksdagsval och kommunalval. I den debatt som förts kring grundlagberedningens betänkande har allvarliga invändningar rests mot den gemensamma valdagen. Invändningarna restes för övrigt redan i direktiven till beredningen varvid departementschefen framhöll: »Om hela riksdagen väljs samtidigt med kommunalvalen, finns sålunda grundad anledning anta, att de rikspolitiska frågorna på bekostnad av de kommunalpolitiska kommer att dominera valrörelsen så att den kommunala demokratin kan tillfogas kännbart men. Med detta alternativ är också den olägenheten förbunden, att intervallerna mellan allmänna val, som nu är två år, måste bli längre med de ogynnsamma återverkningar på den politiska aktiviteten som därav följer. Dessa invändningar har onekligen en avsevärd tyngd. En lösning som i görigaste mån eliminerar dessa olägenheter, bör därför eftersträvas.»

En betydande opinion är mycket skeptisk inför den gemensamma valdagen. Av beredningens betänkande framgår: »Den tvekan som en del av grundlagberedningens ledamöter har känt inför tanken på en gemensam valdag för riksdagsval och kommunalval har inte kunnat undanröjas.»

Det torde råda stor enighet om att det finns behov av en ny och modern författning. Kraven på en sådan har växt sig allt starkare. En omfattande och öppen debatt av frågorna kring en för landet och medborgarna så viktig angelägenhet som en genomgripande författningsreform är nödvändig. Tyvärr har debatten i samband med remissbehandlingen inte blivit den önskvärda. Debattlusten har dämpats genom vetskapen om att betänkandet var resultatet av en politisk kompromiss.

Att genomföra en grundlagsreform med inslag som så många hyser allvarliga betänkligheter emot finner vi otillfredsställande. I motionerna I: 513 och II: 640 till årets riksdag har yrkats att riksdagen inför den förestående författningsreformen måtte för sin del besluta, att valperioden för riksdags- och kommunalval skall vara fyraårig, att nuvarande ordning för ordinarie val bibehålles med skilda rent rikspolitiska val och kommunalval, så att val förrättas vart annat år och kommunalvalens egenart icke försvagas, att valmetod för dessa val skall vara nuvarande uddatalsmetod utan s. k. tilläggsmandat som underlättar partisplittring och missgynnar glesbygderna samt att författningsreformen skall träda i kraft år 1972 och höstens andrakammarval sålunda skall avse fyraårsperioden 1968—1972.

Det förtjänar beträffande frågan om tilläggsmandaten att framhållas att de små länen och glesbygderna kommer att missgynnas av propositionens förslag. Sålunda kommer t. ex. Jämtlands län och Gotlands län inte att er hålla den andel av representationen som de nu har.

Vi finner yrkandet som ställes i den nämnda motionen om att författningsreformen skall träda i kraft år 1972, vilket innebär att höstens andrakammarval skall avse fyraårsperioden 1968—1972, synnerligen angeläget. Det finns ingen anledning att avbryta mandatperioden för de riksdagsmän som kommer att väljas i höstens andrakammarval.

Uppskjutandet av tillämpningen av grundlagsreformen till den 1 januari 1973 finner vi vara angeläget, och därest riksdagen icke skulle bifalla detta yrkande i motionerna nr I: 513 och II: 640 finner vi det nödvändigt att propositionen avslås och ytterligare utredningar företages angående grundlagsreformen.

Förutom de i de nämnda motionerna aktualiserade frågorna bör övervägas bl. a. att permanenta den provisoriska lagstiftningen som nu ersätter den s. k. d'Hondtska metoden vid mandatfördelningen mellan partierna vid val till riksdagens andra kammare och de kommunala valen. Den provisoriska lagstiftningen innebär att den nämnda metoden ersatts av den s. k. jämkade uddatalsmetoden med 1,4 som första divisor.

Vidare finner vi det angeläget att åtgärder vidtages för att eliminera olägenheten av att sammansättningen av första kammaren är avhängig utgången av landstingsval som ligger ett stort antal år tillbaka i tiden. Man bör överväga en konstruktion med en årlig förnyelse av första kammaren med halva ledamotsantalet vart fjärde år i enlighet med det alternativ som

i författningsutredningen herrar Ahlkvist och Wahlund stod bakom.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

A. att riksdagen därest den icke bifaller yrkandena i de likalydande motionerna I: 513 och II: 640, om uppskov med reformens ikraftträdande till 1/1 1973, måtte avslå proposition nr 27 i dess helhet,

B. att riksdagen vid bifall till A. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning av de i denna motion aktualiserade frågorna, samt

C. att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig författningstext.

Stockholm den 27 februari 1968

Nils Theodor Larsson (cp) Ferdinand Nilsson (cp) Eric Carlsson (cp)

i Kungsängen

Ivan Svanström (cp)

Axel Kristiansson (cp)

Nr 766

Av herr Palm m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27, med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 972 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 februari 1968

Sture Palm (s)

Thure Dahlberg (s)

Nils Ståhle (s)

Henrik Åkerlund (h)

Bertil Strandberg (h)

Annie Wallentheim (s)

Per Jacobsson (fp)

Eric Carlsson (cp)
